

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

โดย

กองการศึกษา เทศบาลตำบลห้วยสำราญ

อำเภอแปลงยาว จังหวัดฉะเชิงเทรา

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 57 รัฐต้อง (1) อนุรักษ์ พื้นฟู และ ส่งเสริม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมและจารีตประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นและของชาติ และจัดให้มีพื้นที่สาธารณะสำหรับกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชน ชุมชน และ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ใช้สิทธิและมีส่วนร่วมในการดำเนินการ

ภูมิปัญญาไทยมีความสำคัญอย่างยิ่ง ช่วยสร้างชาติให้เป็นปึกแผ่นมั่นคง สร้างความภาคภูมิใจและศักดิ์ศรี เกียรติภูมิ แก่คนไทย สามารถประยุกต์หลักธรรมคำสอนทางศาสนาใช้กับชีวิตได้อย่างเหมาะสมสร้างความสมดุล ระหว่างคนกับสังคม และธรรมชาติได้อย่างยั่งยืน ช่วยเปลี่ยนแปลงปรับปรุงวิถีชีวิตของคนไทยให้เหมาะสมตามยุค

กองการศึกษา เทศบาลตำบลหัวสำโรง ได้เล็งเห็นความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น จึงได้จัดทำโครงการสำรวจข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นปราชญ์ชาวบ้าน หรือปราชญ์ท้องถิ่นเพื่อให้ ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้าน หรือปราชญ์ท้องถิ่น เพื่อสืบสานและอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญ และมีประโยชน์ไว้ไม่ให้สูญหายไปจากชุมชน และหวังว่าเป็นอย่างยิ่งว่าฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ปราชญ์ ชาวบ้าน หรือปราชญ์ท้องถิ่นฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อสาธารณชนในการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้านหรือปราชญ์ท้องถิ่นต่อไป

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อสืบสานและอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญและมีประโยชน์ไว้ไม่ให้สูญหายไปจากชุมชน
๒. เพื่อให้ผู้รับการถ่ายทอดตระหนักถึงความสำคัญของภูมิปัญญาในท้องถิ่นของตนเอง อันจะนำไปสู่การอนุรักษ์และพัฒนาภูมิปัญญานั้นๆต่อไป

การกำหนดขอบข่ายของภูมิปัญญาท้องถิ่น

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม ได้กำหนดขอบข่ายของภูมิปัญญาท้องถิ่น ไว้ ๕ ด้าน ดังนี้

๑. ภูมิปัญญาด้านเกษตรกรรม หมายถึง การผสมผสานการเกษตรและเทคโนโลยีโดยพัฒนาบน พื้นฐานคุณค่าดั้งเดิม รวมทั้งความสามารถในกาแก้ปัญหาต่างๆได้อย่างมีประสิทธิภาพ
๒. ภูมิปัญญาด้านสิ่งแวดล้อม หมายถึง การอนุรักษ์ธรรมชาติและศิลปวัฒนธรรม การถ่ายทอดความรู้ดั้งเดิมเพื่อการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน
๓. ภูมิปัญญาด้านการจัดการ สวัสดิการและธุรกิจชุมชน หมายถึง การใช้คุณธรรมและจริยธรรมในด้านการรวมกลุ่มเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนให้มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม
๔. ภูมิปัญญาด้านการรักษาโรคและการป้องกัน หมายถึง การสืบทอดความรู้ดั้งเดิม และการประยุกต์ใช้ความเชื่อท้องถิ่น เพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองด้านสุขภาพอนามัย
๕. ภูมิปัญญาด้านการผลิตและการบริโภค หมายถึง การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการแปรรูปและการผลิตเพื่อการบริโภคอย่างผลิตเพื่อการบริโภคอย่างปลอดภัย ประหยัดและเป็นธรรม อันเป็นกระบวนการให้ ชุมชนท้องถิ่นสามารถพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจ

กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น ได้กำหนดฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อดำเนินการประเมินประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (Local Performance Assessment: LPA) ดังนี้

๑. ด้านเกษตรกรรม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการกลั่นกรอง/การปศุสัตว์/การประมง/การป่าไม้ เช่น การทำการเกษตรแบบผสมผสาน,เกษตรทฤษฎีใหม่ เป็นต้น

๒. ด้านหัตถกรรม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในงานฝีมือหรืองานช่างที่ทำด้วยมือและอุปกรณ์อย่างง่าย โดยไม่ใช้เครื่องจักรเป็นองค์ประกอบหลักในการผลิต เช่น งานจักสาน,งานแกะหนังตะลุง,งานทอผ้าด้วยมือ,งานเย็บปักถักร้อย,การทำหัวโขน เป็นต้น

๓. ด้านอุตสาหกรรม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในงานที่ใช้ทุน แรงงาน และเครื่องจักรเป็นองค์ประกอบหลักในการผลิต โดยมีเป้าหมายการผลิตสิ่งของจำนวนมากเพื่อการค้า และรวมถึงงานด้านการบริการเช่น การทำเครื่องเรือนจากไม้แปรรูป,การแปรรูปสิ่งต่างๆ จากยางพารา เป็นต้น

๔. ด้านกาแพทย์ไทย คือภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการดูแลและรักษาสุขภาพแบบพื้นบ้าน เช่น การหัตถเวชกรรมไทย , การใช้สมุนไพรในการรักษาโรค เป็นต้น

๕. ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งการอนุรักษ์ การพัฒนา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน เช่น การบวชป่า , การสืบชะตาแม่น้ำ ,การทำแนวปะการังเทียม , การอนุรักษ์ป่าชายเลน เป็นต้น

๖. ด้านศิลปกรรม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะสาขาต่างๆ เช่น จิตรกรรม , ประติมากรรม ,นาฏศิลป์,ดนตรี,ทัศนศิลป์,คีตศิลป์,การละเล่นพื้นบ้านและการนันทนาการ

๗. ด้านภาษาและวรรณกรรม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ภาษาทั้งภาษาพูดและภาษาเขียน

๘. ด้านอื่นๆ เช่น ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านความเชื่อ ศาสนา ประเพณี พิธีกรรม อาหารพื้นบ้าน เป็นต้น

ประเภทของภูมิปัญญาไทย

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ แบ่งสาขาหรือประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้ ๑๑ สาขา ดังนี้

๑. สาขาเกษตรกรรม
๒. สาขาอุตสาหกรรมและหัตถกรรม
๓. สาขาการแพทย์แผนไทย
๔. สาขาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
๕. สาขากองทุนและธุรกิจชุมชน
๖. สาขาสวัสดิการ
๗. สาขาศิลปกรรม
๘. สาขาการจัดการองค์กร
๙. สาขาภาษาและวรรณกรรม
๑๐. สาขาศาสนาและประเพณี
๑๑. สาขาการศึกษา

คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม แบ่งประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้ ๗ ประเภท ดังนี้

๑. ภูมิปัญญาด้านการเกษตร
๒. ภูมิปัญญาด้านเศรษฐกิจ
๓. ภูมิปัญญาด้านศาสนาคุณธรรมจริยธรรมค่านิยมความเชื่อ
๔. ภูมิปัญญาด้านการจัดการทรัพยากรและการพัฒนาหมู่บ้าน

ความสำคัญของภูมิปัญญาไทย

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ คนไทยได้สร้างชาติ สร้างความเป็นปึกแผ่นมั่นคงของบ้านเมือง มีการดำรงชีวิตด้วยความสุขร่มเย็นอยู่ได้จนถึงทุกวันนี้ เพราะได้ใช้ภูมิปัญญาของตนมาตลอด ภูมิปัญญาไทยจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ซึ่งพอจะสรุปได้ดังนี้

๑. ช่วยสร้างชาติให้เป็นปึกแผ่นมั่นคง
๒. สร้างความภาคภูมิใจและศักดิ์ศรีเกียรติภูมิแก่คนไทย
๓. สามารถปรับ ประยุกต์หลักธรรมคำสอนทางศาสนาใช้กับชีวิตได้อย่างเหมาะสม
๔. สร้างความสมดุลระหว่างคนกับสังคมและธรรมชาติได้อย่างยั่งยืน
๕. ช่วยเปลี่ยนแปลงปรับปรุงวิถีชีวิตของคนไทยให้เหมาะสมได้ตามยุค

ประกอบ ใจมั่น ได้กล่าวถึงความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้ดังนี้ คือ

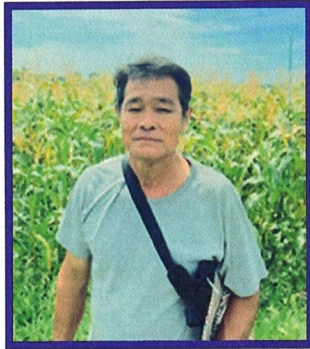
๑. ช่วยให้สมาชิกในชุมชน หมู่บ้านดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข
๒. ช่วยสร้างความสมดุลระหว่างคนกับธรรมชาติแวดล้อม
๓. ช่วยให้ผู้คนดำรงตนและปรับเปลี่ยนทันต่อความเปลี่ยนแปลงและผลกระทบอันเกิดจากสังคม ภายนอก
๔. เป็นประโยชน์ต่อการทำงานพัฒนาชนบทของเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อที่จะได้กำหนด ทำที่การทำงานให้กลมกลืนกับชาวบ้านมากยิ่งขึ้น

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

ด้านการเกษตรกรรม การเกษตรผสมผสาน

การทำเกษตรผสมผสานหมุนเวียน ช่วยให้ชาวบ้านสามารถใช้ที่ดินให้เกิดประโยชน์สูงสุด สามารถลดรายจ่ายในการซื้อวัตถุดิบในการประกอบอาหาร มีความมั่นคงทางด้านรายได้อย่างต่อเนื่อง จากการขายผลผลิตทางการเกษตร มีความมั่นคง และมีอิสระในการใช้ชีวิต ลดการพึ่งพาจากภายนอก ใช้แรงงานในการทำเกษตรจากครัวเรือน อาศัยช่วยกันทำคนละไม้คนละมือ มีบุคคลต้นแบบหลายคนที่มีความรู้ปัญญาด้านนี้

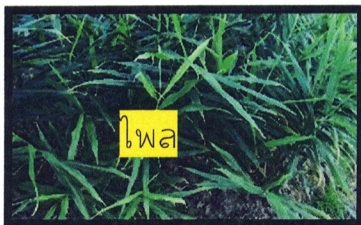
นายชำนาญ ชะลาชล

“มีความคิดต่าง มากด้วยสมุนไพร”

เป็นเกษตรกรอารมณ์ดี อาศัยอยู่บ้านเลขที่ 65 หมู่ 7 ต.หัวสำโรง อ.แปลงยาว จ.ฉะเชิงเทรา ชุมชนตำบลหัวสำโรง ที่หลายๆคนเรียกกันว่า “ลุงนาญ” เป็นเกษตรกรคนหนึ่งที่มีการปลูกพืชแบบผสมผสาน ภายในบ้าน ประกอบด้วย ผัก ผลไม้ พืชสวนครัว สมุนไพรจำนวนมาก ภายในบริเวณบ้าน

“ความคิดต่าง” ลุงนาญเป็นคนชอบทดลองทำทุกอย่าง รักบ้านเกิด ในพื้นที่สวนของลุงจะปลูกพืชต่างๆ หลายชนิด ผสมผสานกัน ทั้งเดือนลุงจะมีพืชหมุนเวียนให้เพิ่มรายได้ได้ตลอดเวลา ประกอบด้วย ลุงนาญเป็นคนช่างคิด ช่างสังเกต มักมีความคิดต่างจากคนอื่นๆทั่วไป จนทำให้สวนของลุงเป็น แหล่งสมุนไพร ที่สำคัญ

พืชหมุนเวียนแบบผสมผสาน/สมุนไพร

พลู่

โตไม่รู้ล้ม

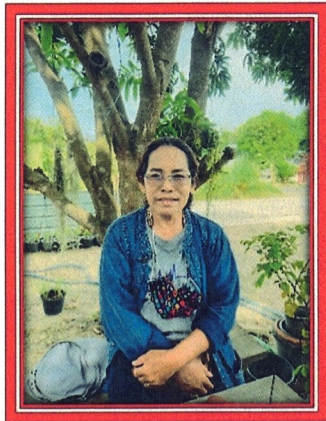

ในสวนของลุงนาญยังมีการทำ ถังหมักชีวภาพ เพื่อเป็นปุ๋ยเนื่องจากลุงน้อยใจกับต้นทุนการใช้ปุ๋ยเคมี ยาปราบศัตรูพืชซึ่งเป็นต้นทุนระยะยาว และเกิดความจำเป็นที่ต้องใช้เพิ่มขึ้น บางครั้งคิดว่าได้กำไร แต่ต้องมาแบกรับภาระต้นทุนด้านนี้ไว้อย่างมาก ลุงนาญจึงคิดทำน้ำหมักใช้ในครัวเรือนเพื่อลดการใช้ปุ๋ยเคมีและรายได้ก็เพิ่มขึ้นตามมา

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น
ด้านการเกษตรกรรม การเกษตรผสมผสาน

“พอเพียง คุ่มค่า เพิ่มพูน”

อาศัยอยู่บ้านเลขที่ 137/1 หมู่ 7 ต.หัวสำโรง อ.แปลงยาว จ.ฉะเชิงเทรา ชุมชนตำบลหัวสำโรง ที่หลายๆคนเรียกท่านว่า “ครูปราณีต” เป็นเกษตรกรคนหนึ่งที่มีการปลูกพืชแบบผสมผสาน ภายในบ้าน ประกอบด้วย ผัก ผลไม้ พืชสวนครัว สมุนไพรจำนวนมาก ภายในบริเวณบ้าน

การทำเกษตรแบบผสมผสาน หมุนเวียนระหว่างพืชผักสวนครัว

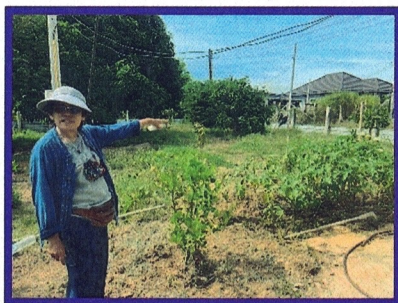
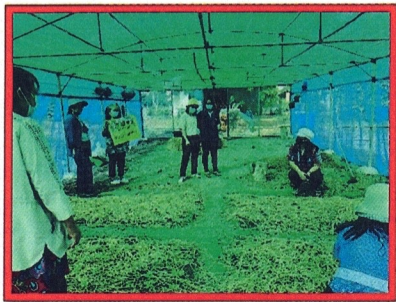
ในแต่ละวัน ครูปราณีตยังคงอยู่ในสวนที่เป็นเกษตร ผสมผสาน ประกอบไปด้วย มะม่วง ผักสวนครัว จำนวนมาก ครูปราณีตใช้ชีวิตอยู่แต่ในสวนอย่างมีความสุข ใช้พื้นที่ได้อย่างคุ้มค่า ทำให้เกิด มูลค่าเพิ่มพูน กลายเป็นรายได้เพื่อเลี้ยงดูครอบครัว ครูปราณีตคิดเสมอว่า อาชีพเกษตรนั้น เมื่อลงมือทำไปแล้ว ใช้จ่ายพล่อยทั้งพล่อยว่างไปได้แต่ต้องหมั่นดูแลเอาใจใส่ ประคบประหงมไม่ต่างจากการเลี้ยงดูบุตรหลาน

หลักที่ครูปรานิตใช้คือ“พอเพียง คุ่มค่า เพิ่มพูน”

ในชีวิตการทำเกษตรแบบผสมผสานของครูประณิต จะแบ่งแปลงในสวนของตนเอง เพื่อทำ เกษตรหมุนเวียน เพื่อสร้างความคุ้มค่าภายในสวน และให้สวนมีรายได้ที่เพิ่มพูนขึ้น อาศัยหลักปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียงที่ว่า มีการแบ่งพื้นที่ปลูกพืชหลายชนิด ก่อให้เกิดรายได้ต่อครัวเรือนอย่างต่อเนื่อง

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการแพทย์ไทย

ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านแพทย์แผนไทย ภูมิปัญญาไทยในการป้องกันและรักษาสุขภาพของคน ในชุมชนที่สามารถพึ่งตนเองทางด้านสุขภาพ และอนามัย ได้แก่ การใช้สมุนไพร การนวดแผนโบราณ การประคบสมุนไพร การอบสมุนไพร การใช้สมุนไพรไทย เยาวชนชุมชนหัวลำโพง ได้แนวคิดจากคำบอกเล่าของคุณตาคุณยายเวลาไปนวดให้ท่าน ได้มีการ พุดคุยกัน จนทำให้รู้ว่า สมุนไพรใกล้ๆ ตัวเรามีอยู่มากมาย และมีสรรพคุณเป็นยาสมุนไพรที่ใช้ป้องกัน บำบัด และรักษาสุขภาพได้เป็นอย่างดี ที่สำคัญรุ่นเยาวชนรุ่นพี่เคยใช้ ใบหนาดประคบให้กับผู้ที่ป่วยเป็นอัมพาต เดินไม่ได้มา ๒ ปี กลับมาเดินได้อีกครั้ง ซึ่งสมุนไพรที่นำมาได้แก่ ขี้เหล็ก ตะไคร้หอม ใบเตย ใบหม่อน มะรุม ขมิ้น และไพล โดยศึกษา ค้นคว้า อาศัยเทคโนโลยีทั้งเก่าและใหม่ ผสมผสานกันไปอย่างต่อเนื่อง เพื่อที่จะนำศักยภาพและความรู้เกี่ยวกับสมุนไพร ที่มีสรรพคุณที่ใช้ป้องกัน บำบัด และรักษาโรคที่ชัดเจน ปลอดภัย ใช้ประโยชน์ได้จริง ออกเผยแพร่เพื่อการอยู่ดีมีสุข มีคุณภาพชีวิตที่ดี ของประชาชน ผลิตภัณฑ์สมุนไพรมีดังนี้ ประเภทน้ำมัน เช่น น้ำมันไพล น้ำมัน ตะไคร้หอม น้ำมันเหลือง และน้ำมันขมิ้น ประเภทยาหม่อง เช่น ยาหม่อง ไพล ยาหม่องตะไคร้หอม ยาหม่องขมิ้น และยาหม่องสมุนไพร ไพล ประเภทชา ชาใบหม่อน ชาขี้เหล็ก ชาใบเตย ชาใบมะรุม และทำสมุนไพรลูกประคบ และประคบไล่ยุง เช่น ทราวยสมุนไพรไล่ยุง และน้ำสมุนไพรฉีดไล่ยุง

บุคคลต้นแบบที่มีภูมิปัญญาด้านนี้

อาศัยอยู่บ้านเลขที่ ๒๕ หมู่ ๒ ตำบลหัวลำโพง อำเภอแปลงยาว จังหวัดฉะเชิงเทรา ชุมชนหัวลำโพง ที่หลายๆคนเรียกท่านว่า “ป้าส้มลิ้ม”

หัตถบำบัด-การนวดไทย

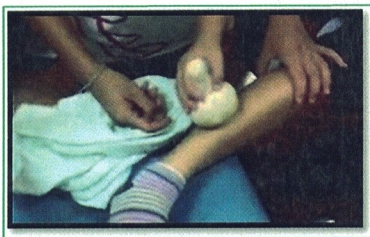
อาจกล่าวได้ว่าเยาวชนชุมชนหัวลำโพงได้แนวคิดจากการเห็น พ่อ แม่ ผู้ปกครอง เหน็ดเหนื่อยเมื่อยล้า และมีอาการปวดเมื่อย จากการตรากตรำ ทำงานหนัก รับจ้างเพื่อหาเลี้ยงครอบครัว ลูกๆ เยาวชนจึง มีจิตสำนึกในคุณธรรมของลูก คือ มีความกตัญญู กตเวทิต์ และตอบแทนคุณด้วยการดูแลปรนนิบัติการกินอยู่ เอาใจใส่ ช่วยเหลือท่านเจ็บป่วย และช่วยคลายความปวดเมื่อยให้ท่านโดยการ "นวด" ซึ่งการนวดแผนโบราณเป็นวิชา แพทย์แผนไทยแขนงหนึ่ง ที่รักษาอาการปวดเมื่อยตามร่างกายได้เป็นอย่างดี จึงได้ศึกษาการนวดแผนโบราณ กับภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างต่อเนื่องและจริงจัง นอกจากน าสมุนไพรมาผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ประเภทต่างๆ แล้ว เยาวชนชุมชนหัวลำโพงยังได้จัดทำโครงการสานสายใย ใส่ใจคนรอบข้าง เป็นโครงการเกี่ยวกับการนวด โดยมีทั้งหัตถบำบัด การประคบ ด้วยสมุนไพร และการอบสมุนไพร

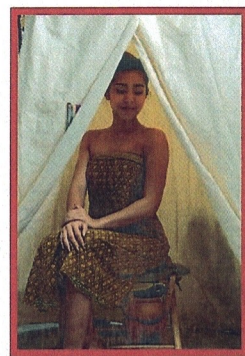
การประคบสมุนไพร

การประคบสมุนไพร เป็นวิธีการบำบัดรักษาของการแพทย์แผนไทยซึ่งสามารถนำไปใช้ควบคู่กับ การนวดไทยโดยการประคบหลังจากการนวดไทย ประโยชน์ของการประคบสมุนไพร บรรเทาอาการปวดเมื่อย ลด การอักเสบของกล้ามเนื้อหรือบริเวณข้อต่อต่างๆ ลดอาการเกร็งของกล้ามเนื้อ ช่วยกระตุ้นหรือเพิ่มการไหลเวียนโลหิต ช่วยให้เนื้อเยื่อพังผืดคลายตัว ลดการติดขัดของข้อต่อบริเวณที่ประคบ

การอบสมุนไพร

การอบสมุนไพร เป็นวิธีการบำบัด และบรรเทาอาการของโรคของการแพทย์แผนไทย โรคหรืออาการที่สามารถบำบัดรักษาได้ด้วยการอบสมุนไพร มีดังนี้ โรคภูมิแพ้ที่ไม่รุนแรง ความดันโลหิตสูง เป็นหวัดเรื้อรัง อัมพฤกษ์ - อัมพาต ในระยะเริ่มแรก ปวดเมื่อยตามร่างกายทั่วๆ ไป กรณีที่มีอาการเวียนศีรษะ หน้ามืดร่วมด้วย ไม่ควรทำการอบสมุนไพร

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านหัตถกรรม

บุคคลต้นแบบที่มีภูมิปัญญาด้านนี้

นางประณีต สำเร็จ

เจ้าของเรื่อง : อาศัยอยู่บ้านเลขที่ 137/1 หมู่ 7 ต.หัวลำโรง อ.แปลงยาว จ.ฉะเชิงเทรา ชุมชนตำบลหัวลำโรง ที่หลายๆคนเรียกท่านว่า “ครูปราณีต” เป็นปราชญ์ชาวบ้าน ด้านหัตถกรรม ภูมิปัญญาการจักสาน เช่น สานกระเป๋า หมวก ตะกร้า สิ่งที่จะทำให้งานออกมาดีนั้น จะต้องมีความตั้งใจ มีมานะอดทน มีความชำนาญ ภูมิปัญญาของปราชญ์ชาวบ้าน การจักสาน เป็นหัตถกรรมพื้นบ้านที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับชีวิตมนุษย์มาช้านานจัดเป็นงานหัตถกรรมที่เก่าแก่ที่สุดประเภทหนึ่ง และแบบใช้เส้นพลาสติกเพื่อสนองประโยชน์ใช้สอย การดำรงชีวิตของมนุษย์จะใช้ช่วงเวลาว่างหลังจากการทำไร่นา เลี้ยงสัตว์ ทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น มาผลิตงานหัตถกรรม ด้วยใจรัก เพื่อความสุข ความ เพลิดเพลิน ตลอดจนสนองประโยชน์ใช้สอยต่อตนเองและครอบครัว และวิวัฒนาการเรื่อยมาจาก คนรุ่นหนึ่ง ไปยังอีกรุ่นหนึ่งต่อกันไป เพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์ได้ดีที่สุด มีการพัฒนารูปแบบ ผลิตภัณฑ์ ให้สวยงาม นำใช้ในการอุปโภคบริโภค หรือใช้สอยในพิธีกรรมทางศาสนาและ วัฒนธรรม

ผลงานด้านหัตถกรรม

“ครูปราณีต” เป็นปราชญ์ชาวบ้าน ด้านหัตถกรรม ภูมิปัญญาการจักสาน
แล้วยังเก่งในด้านฝีมือเรื่องการแกะสลักผลไม้อีกด้วย

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านอาหาร

บุคคลต้นแบบที่มีภูมิปัญญาด้านนี้

นางมณี จันทรร

เจ้าของเรื่อง : อาศัยอยู่บ้านเลขที่ 22/2 หมู่ 1 ต.หัวลำโรง อ.แปลงยาว จ.ฉะเชิงเทรา

ขนมไทยแม่มณี เป็นธุรกิจด้าน ขนมไทย ที่ได้ดำเนินงานมากกว่า 40 ปี ที่มีชื่อเสียงของตำบลหัวลำโรง ตั้งแต่รุ่นแรกคือ คุณแม่ประกอบ มาจนถึงรุ่นลูกคือ คุณมณี (เน้ย) ที่เป็นผู้รับช่วงกิจการ จึงเป็นที่มาของชื่อ "ขนมไทยแม่มณี" ขนมหัวผักกาด เป็นที่ภาคภูมิใจที่ยังคงรักษาวิธีการผลิตตามสูตรดั้งเดิมประจำท้องถิ่น

ผลงานด้านอาหาร(ขนมไทย)

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านอาหาร

นางพจนา สิวรรณภาโส

เจ้าของเรื่อง : อาศัยอยู่บ้านเลขที่ 9 หมู่ 2 ต.หัวลำโรง อ.แปลงยาว
จ.ฉะเชิงเทรา

ผลงานด้านอาหาร(ขนมไทย)

ฐานข้อมูลเกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น
ข้อมูลเกี่ยวกับศาสนสถาน

ลำดับ ที่	ชื่อ	หมู่ที่	ชื่อเจ้าอาวาส (ปัจจุบัน)	จำนวน พระสงฆ์	จำนวน สามเณร
๑	วัดหัวสำโรง	๒	พระมหาอัมพัน อมโร		
๒	วัดอ่าวช้างไล่	๔	พระครูอดุล วรรัักษ์		

วัดหัวสำโรง

วัดอ่าวช้างไล่

ข้อมูลปฏิทินกิจกรรมประจำปี วันสำคัญของชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และกิจกรรมด้านวัฒนธรรม การท่องเที่ยว

วัน/เดือน/ปี ที่จัดกิจกรรม (โปรดระบุให้ ชัดเจน)	ชื่อกิจกรรม/ งานประเพณี	สถานที่จัดกิจกรรม	รายละเอียดกิจกรรม (โปรดระบุความเป็นมา/ ความสำคัญอย่างย่อ และกิจกรรม)	บุคคล/หน่วยงาน ที่รับผิดชอบ (โปรดระบุให้ชัดเจน)	หมายเหตุ
๓๑ ธ.ค.-๑ ม.ค. ของทุกปี	โครงการทำบุญตักบาตร วันขึ้นปีใหม่	ณ สำนักงานเทศบาลตำบล หัวสำโรง	เลี้ยงพระ ฟังธรรม ทำบุญ ตักบาตร ข้าวสาร อาหารแห้ง	- เทศบาลตำบลหัวสำโรง - กองการศึกษา	
ก.พ.	โครงการสืบสาน ประเพณีขึ้นเขาเผาข้าว	วัดหัวสำโรง วัดอ่าวช้างไล่	จัดกิจกรรมให้ชุมชนร่วมเผาข้าวหลาม เพื่อสืบสานประเพณีและการละเล่น ต่างๆ	- เทศบาลตำบลหัวสำโรง - กองการศึกษา	
มี.ค.	วันมาฆบูชา	วัดหัวสำโรง วัดอ่าวช้างไล่	ทำบุญตักบาตร ปฏิบัติธรรม ฟังธรรม บำเพ็ญประโยชน์ เวียนเทียน	ผู้บริหาร/สมาชิกสภาฯ/ เจ้าหน้าที่ และคณะกรรมการ ชุมชน ประชาชน ในเขตเทศบาล	
เม.ย. ของทุกปี	บวชบรรพชาสามเณร	วัดเนินไร่	จัดพิธีบรรพชา อุปสมบท เพื่อสืบสาน อนุรักษ์ประเพณี ท้องถิ่น	วัดเนินไร่	
๑๓-๑๖ เม.ย.	ประเพณีสงกรานต์	วัดหัวสำโรง วัดอ่าวช้างไล่	ทำบุญตักบาตร, พิธีสงฆ์, ทำบุญ, รดน้ำ ผู้สูงอายุ	วัดหัวสำโรง วัดอ่าวช้างไล่	
๑๓ เม.ย.	ประเพณีรดน้ำดำหัว ผู้สูงอายุ	วัดหัวสำโรง วัดอ่าวช้างไล่	จัดกิจกรรมรณรงค์พระ, รดน้ำผู้สูงอายุ	กองการศึกษา/ชุมชน/ ประชาชน	
เม.ย.	งานคัดเลือกทหาร	ศาลาประชาคมและสนาม หญ้าอำเภอแปลงยาว	การคัดเลือกทหารและงานแสดงสินค้า จัดเป็นประจำปี	อำเภอแปลงยาว	
พ.ค.	วันวิสาขบูชา	วัดหัวสำโรง วัดอ่าวช้างไล่	ทำบุญตักบาตร ปฏิบัติธรรม ฟังธรรม บำเพ็ญประโยชน์ เวียนเทียน	ผู้บริหาร/สมาชิกสภาฯ/ เจ้าหน้าที่ และคณะกรรมการ ชุมชน ประชาชน ในเขต	
ก.ค.	โครงการถวายเทียน จำนำพรรษา	วัดหัวสำโรง วัดอ่าวช้างไล่	ทำบุญตักบาตร ปฏิบัติธรรม ฟังธรรม บำเพ็ญประโยชน์ เวียนเทียน	ผู้บริหาร/สมาชิกสภาฯ/ เจ้าหน้าที่ และคณะกรรมการ ชุมชน ประชาชน ในเขตเทศบาล	
๑๒ ส.ค.	วันแม่แห่งชาติ	เทศบาลตำบลหัวสำโรง/ อำเภอแปลงยาว	จัดกิจกรรมเฉลิมพระชนมพรรษา และ ร่วมพิธี ณ ที่ว่า การอำเภอ	- เทศบาลตำบลหัวสำโรง - อำเภอแปลงยาว	

ข้อมูลปฏิบัติการประจำปี วันสำคัญของชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และกิจกรรมด้านวัฒนธรรม การท่องเที่ยว

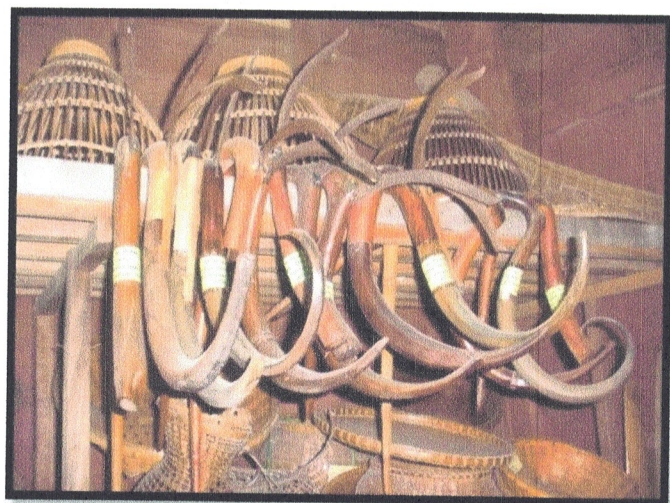
วัน/เดือน/ปี ที่จัดกิจกรรม (โปรดระบุให้ ชัดเจน)	ชื่อกิจกรรม/ งานประเพณี	สถานที่จัดกิจกรรม	รายละเอียดกิจกรรม (โปรดระบุความเป็นมา/ ความสำคัญอย่างย่อ และกิจกรรม)	บุคคล/หน่วยงาน ที่รับผิดชอบ (โปรดระบุให้ชัดเจน)	หมายเหตุ
ต.ค.	วันออกพรรษา	-วัดหัวลำโพง -วัดอ่าวช้างไล่	ทำบุญตักบาตร ปฏิบัติธรรม ฟังธรรม บำเพ็ญ ประโยชน์ เวียนเทียน	กองการศึกษา คณะผู้บริหาร และคณะกรรมการ ชุมชน ประชาชน ในเขตเทศบาล	
พ.ย.	ประเพณีลอยกระทง	-วัดหัวลำโพง -วัดอ่าวช้างไล่	จัดกิจกรรมและสถานที่อำนวยความสะดวก ประกวดในการลอยกระทง	- เทศบาลตำบลหัวลำโพง - กองการศึกษา	
๕ ธ.ค.	วันพ่อแห่งชาติ	เทศบาลตำบลหัวลำโพง/ อำเภอแปลงยาว	จัดกิจกรรมเฉลิมพระชนมพรรษา และ ร่วมพิธี ณ ที่ว่า การอำเภอ	ผู้บริหาร/สมาชิกสภาฯ/ เจ้าหน้าที่ และคณะกรรมการ ชุมชน ประชาชน ในเขตเทศบาล	

แหล่งเรียนรู้

ศูนย์บูรณาการวัฒนธรรมไทยสายใยชุมชนตำบลหัวสำโรง

สภาวัฒนธรรมตำบลหัวสำโรง

แหล่งเรียนรู้ สภาวัฒนธรรมตำบลหัวสำโรง

แหล่งเรียนรู้
ศูนย์บูรณาการวัฒนธรรมไทยสายใยชุมชนตำบลหัวลำโรง
สภาวัฒนธรรมตำบลหัวลำโรง

ฐานข้อมูลด้านศิลปกรรม (การละเล่นพื้นบ้านและนันทนาการ)

เทศบาลตำบลหัวสำโรง

ฐานข้อมูลด้านศิลปกรรม (การละเล่นพื้นบ้านและนันทนาการ)

เทศบาลตำบลหัวสำโรง

